

УДК 001.89(0758)

С.С. Байбєрова, к.с.-г.н.,

О.В. Григоренко, к.т.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет, каф. ТПЗПСГ

тел.: (0619) 44-81-03

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Анотація. У статті розглянута науково-дослідна робота студентів у вищих навчальних закладах як одна з найголовніших програм навчання; наведені актуальні проблеми для наукових досліджень у харчовій галузі України та обґрунтовано доцільність викладання дисципліни НДРС на 2-му курсі для студентів напряму підготовки «Харчові технології та інженерія».

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів (НДРС), науково-технічний прогрес (НТП), харчова промисловість, освітній процес, вищий навчальний заклад (ВНЗ), наукові гуртки.

Науково-дослідна робота студентів є невід’ємною складовою частиною освітнього процесу, ефективним засобом підвищення якості підготовки і виховання сучасних висококваліфікованих спеціалістів, здатних творчо використовувати в практичній діяльності досягнення науково-технічного прогресу.

Науково-технічний прогрес в нашій країні за останні роки все більшою мірою визначає подальший розвиток харчової промисловості як галузі народного господарства. У першу чергу він спрямований на впровадження новітніх технологій та підходів до і підвищення якості харчової продукції, методів ефективного управління виробничою діяльністю. Кінцева мета НТП полягає в підвищенні ефективності суспільного виробництва.

Насьогодні актуальними проблемами для наукових досліджень у харчовій галузі України є:

- Інтенсифікація і оптимізація технологічних процесів.
- Створення прогресивних технологій і високопродуктивного обладнання.
- Підвищення якості продукції, що випускається, розширення і поновлення асортименту.
- Індустріалізація галузі, подальший розвиток науково-технічного прогресу. Перехід від одиничних механізмів до системи машин. Впровадження масового, серійного, потокового виробництва всіх видів харчової продукції.
- Комплексна раціоналізація діючих підприємств за рахунок технічного переозброєння, реконструкції, модернізації.
- Подальше зростання продуктивності праці, посилення інтенсивних форм організації праці.
- Створення і дослідження систем і засобів автоматизації.
- Створення безвідходних виробництв.
- Розробка нових методів дослідження процесів із застосуванням сучасних засобів [1].

Ці та інші актуальні проблеми мають бути конкретизовані з урахуванням умов і особливостей діяльності підприємств виробництва харчової продукції.

Отже, розвиток НТП пред'являє нові підвищені вимоги до знань студентів, їх творчого розвитку, уміння знаходити найбільш раціональні конструктивні, технологічні, організаційні й економічні рішення; добре орієнтуватися у відборі наукової інформації; ставити й вирішувати різні принципово нові питання.

Виконання поставлених завдань можливе у випадку оволодіння молодих фахівців новітніми знаннями в області наукових досліджень. Це ставить за обов'язок вищій школі широко залучати студентів до проведення науково-дослідних робіт. Таким чином, наукова підготовка студентів у вищих навчальних закладах є однією з найголовніших програм навчання.

У сучасному вищому навчальному закладі поєднуються два провідних види діяльності: освітній та науковий.

Статус вищого навчального закладу у світовій освітньо-науковій спільноті визначається фундаментальністю наукових досліджень. В останні роки в переважній більшості ВНЗ України проходить відпрацювання різних організаційних форм і видів науково-дослідної роботи студентів.

Науково-дослідна робота студентів носить добровільний характер і може розпочинатись з першого курсу в рамках студентських наукових формувань. Вона спрямована на виконання таких основних завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння студентами методологією і методами наукового дослідження; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у розв'язанні теоретичних і практичних завдань;

- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідницької діяльності, залучення їх до розв'язання наукових проблем;

- поглиблення знань у певному науковому напрямі, формування вмінь виконання курсових робіт і дипломних проектів, підготовки наукових публікацій;

- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, підготовка й виховання у вищому навчальному закладі резерву вчених-дослідників, викладачів [1-3].

Отже, наукова діяльність сприяє розвитку самостійності, креативності, аналітичного мислення студентів, формує творчу особистість, забезпечує професійну направленість підготовки сучасного фахівця.

В умовах вищого навчального закладу можуть бути здійснені різнобічні наукові дослідження. При плануванні НДРС важливим є зв'язок з науковою діяльністю навчального закладу. Це означає, що всі основні види студентської творчості, в тому числі здійснювані в навчальному процесі, повинні, за

можливістю, базуватись на реальному матеріалі госпдоговірних і держбюджетних досліджень.

НДРС лежить на перехресті між навчальними заняттями і науково-дослідною роботою викладачів і студентів.

У нашому університеті функціонують два основних види науково-дослідної роботи студентів: навчальна науково-дослідна робота, передбачена навчальними планами, і науково-дослідна робота студентів, яка здійснюється під керівництвом професорсько-викладацького складу.

Залучення студентів до науково-дослідної роботи здійснюється через академічну групу. На початку навчального року в групах, на курсах і факультетах проводять бесіди, в яких надають докладну інформацію щодо запланованої наукової тематики вищого навчального закладу, факультетів, кафедр.

Студент, який займається науковою роботою, відповідає лише за себе: тільки від нього самого залежить вибір теми досліджень і терміни виконання роботи. Витрачаючи особистий час, студент розвиває такі важливі для майбутнього дослідника якості, як творче мислення, відповідальність і вміння відстоювати власний погляд.

Тому дуже правильним є рішення о викладанні дисципліни НДРС вже на 2-му курсі для студентів напряму підготовки *«Харчові технології та інженерія»*. Вивчаючи цю дисципліну, студенти набувають навички у написанні огляду літератури, проведенні патентного пошуку, складанні бібліографічного списку літературних джерел, що дуже важливо при написанні дипломної роботи в майбутньому. Обираючи одну з тем за тематикою наукових гуртків кафедри студенти проводять дослідження, готують доповіді з мультимедійним супроводом для виступу на наукових студентських семінарах і конференціях. Підведенням підсумку з вивчення дисципліни є підготовка студентами тез за обраною темою дослідження та публікація результатів досліджень.

На нашу думку, слід всіляко заохочувати тенденцію послідовної розробки студентами єдиної наукової тематики, що дозволить поглибити і детально дослідити наукову проблему, яку розробляють, накопичити досвід дослідницької роботи і підвищити свою наукову активність.

Завершенням курсу НДРС є навчальна практика з цієї дисципліни влітку, де кожен студент продовжує працювати над обраною темою або обравши іншу, виконує відповідно до своєї спеціальності завдання дослідного характеру, які видає випускова кафедра. Виконання завдання відображається у окремому розділі звіту про проходження практики і може використовуватись в інших видах науково-дослідної роботи студентів, зокрема, у доповідях та інформаціях на семінарах, при написанні курсової і дипломної робіт тощо.

Продовженням наукової роботи студентів є участь у наукових гуртках кафедри, які працюють в позакласні години зі студентами молодших і старших курсів.

З нашої точки зору, позааудиторна науково-дослідницька робота студентів являє собою важливий етап формування творчих всебічно розвинених спеціалістів. Крім того, в процесі підготовки та участі в наукових конференціях студенти набувають досвід написання наукових доповідей та повідомлень, вміння аргументовано захищати свої наукові погляди і т. п.

Висновок. Таким чином, тільки реалізована в комплексі науково-дослідна діяльність студентів забезпечує розв'язання таких завдань: формування наукового світогляду студентів, оволодіння методологією і методами наукового дослідження; надання допомоги їм у прискореному оволодінні спеціальністю; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей у розв'язанні практичних завдань; прищеплення навичок самостійної науково-дослідної діяльності; розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі; залучення найталановитіших студентів до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики; постійне оновлення і вдосконалення своїх знань; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця тощо.

Бібліографічний список

1. Свідло К.В. Методологія і організація наукових досліджень в харчовій галузі: підручник / Свідло К.В., Лазарева Т.А., Бачієва Л. О. – Харків: Світ книг, 2013. – 225 с.

2. Колесников О.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Колесников О.В. – [2-ге вид. випр. та доп.]. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.

3. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'ютантів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

Bayberova S.S., Grigorenko O.V.

SCIENTIFIC-RESEARCH WORK OF STUDENTS – AN INTEGRAL PART OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN UNIVERSITIES

***Abstract.** The article deals with the scientific-research work of students in higher education establishment as one of the most important educational programs. The actual problems for research in food industry of Ukraine were cited and the appropriateness of studying at the 2nd course for students specialty «Food Technologies and Engineering" was substantiated.*

***Keywords:** scientific-research work of students, scientific and technological progress, the food industry, the educational process, higher educational establishment, scientific circles.*